

การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย¹

ROUTING MANAGEMENT OF EXPERIENCE TOURISM
IN COASTAL EASTERN REGION, THAILAND

ปริญญา นาคปฐม^{1*} และ ณรงค์ พลีรักษ์²

Parinya Nakpathom^{1*} and Narong Pleerux²

สาขาการจัดการบริการและการท่องเที่ยวนานาชาติ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย^{1*}

สาขาวิชาภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย²

International Hospitality and Tourism Management, The International College, Burapha University,

Cholburi, Thailand^{1*}

Science Program in Geoinformatics, Faculty of Geoinformatics, Burapha University,

Cholburi, Thailand²

Email: parinyan@go.buu.ac.th^{1*}

Received: 2018-01-10

Revised: 2018-04-16

Accepted: 2018-05-06

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 2) นำเสนอรูปแบบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และ 3) พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสำรวจในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทยจำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2560

ผู้นำแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และประชากรในพื้นที่ 32 แหล่งท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย จำนวน 32 แหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สูง จำนวน 21 แห่ง กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ปานกลาง จำนวน 9 แห่ง และกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์น้อย จำนวน 2 แห่ง นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มที่ 1 สามารถจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน จำนวน 8 เส้นทาง 2) เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน จำนวน 5 เส้นทาง และ 3) เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน จำนวน 4 เส้นทาง

คำสำคัญ: เส้นทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ABSTRACT

The objectives of research aim to 1) study the experience tourism destinations 2) present activities in experience tourism destinations and 3) develop the route of experience tourism in the eastern coastal region of Thailand. The result is explored and summarized by qualitative research techniques: documentary analysis, in-depth interview, non-participant observation, and survey in the prospective experience tourism destinations. The potential experience tourism destinations are in 4 provinces; Chonburi, Rayong, Chantaburi, and Trat. The key informants consist of a leader in tourism destinations, tourists, and local people who are in 32 prospective experience tourism destinations. The research instruments are interview form and possibility assessment in being an experience tourism destination.

The result of the research shows 32 tourism destinations which are located in the eastern coastal region, Thailand. They are classified into 3 groups; there are 21 tourism destinations in the high potential to be experience tourism destinations, there are 9 tourism destinations in the moderate potential to be experience tourism destinations, and there are 2 tourism destinations in the low potential to be experience tourism destinations. Moreover, experience tourism destinations in group 1 are managed into 3 routing pattern which are 9 routes for a one-day trip, 5 routes for 2 days 1 night and 4 routes for 3 days 2 nights.

Keywords: tourism route, experience tourism, coastal eastern region

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้เสนอนโยบายให้แต่ละท้องถิ่นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว และกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เสริมศิริ นิลดำและคณะ (Nindum, 2017) เสนอว่าการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย เทิดชาย ชวบบำรุง (Chuybamrung, 2014) อธิบายว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลใน 4 มิติ ได้แก่ มิติเจ้าบ้านหรืออุปทาน มิติผู้มาเยือนหรืออุปสงค์ มิติกลไกการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว และมิติด้านคุณภาพการบริการ

นอกจากการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 4 มิติ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวควรสร้างรูปแบบทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์สอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่ดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยว

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (Wisutthiluck et al., 2013) กล่าวว่า การดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวควรพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการท่องเที่ยว

รูปแบบนี้เป็นการเชื่อมโยงทุนการท่องเที่ยวของชุมชนหลายด้าน อาทิ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนการเงิน เป็นต้น จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้การท่องเที่ยวสามารถประยุกต์องค์ความรู้จากทุนต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ของชุมชน เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ ที่สำคัญต้องมีการสร้างมูลค่าจากทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิต ให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ เสริมศิริ นิลดำ และคณะ (Nindum, 2017) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ ควรพัฒนาตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในความแปลกใหม่ หรือตามความแตกต่างกันของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นตามโลกาภิวัตน์ ซึ่ง นนทวรรณ ส่งเสริม (Songserm, n.d.) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นความสำคัญของการลงมือปฏิบัติเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (experience tourism)

Karwacki (2011) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่นำเสนอ

ช่วงเวลาแห่งความทรงจำที่ดีในเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) แต่การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีขนาดเล็ก ร่วมกับชุมชนและผู้นำทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส ร่วมกับการสร้างความเชื่อมโยงทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ก่อให้เกิดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันในชุมชนผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำอาหาร และศิลปหัตถกรรม เป็นต้น นอกจากนี้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ 1) การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว 3) เก็บความประทับใจและความทรงจำจากการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) ประยุกต์ประสบการณ์ที่ดีเหล่านั้นไปใช้และถ่ายทอดให้กับผู้อื่น นอกจากนี้ ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คือ การจัดการเส้นทางทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ตอบสนอง

ความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (Cittangwattana, 2000) และ ปริญญา นาคปฐุม (Nakpathom, 2017) ได้เสนอว่าการจัดการเส้นทางทางการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ จุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร การคมนาคมขนส่ง กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และร้านขายของที่ระลึก ซึ่งพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การพัฒนาเส้นทางเดิมเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่ 2) การพัฒนาเส้นทางใหม่เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเป็นเส้นทางทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ และ 3) การพัฒนาเส้นทางเพื่อเป็นตัวแทนขาย (เส้นทางตัวอย่าง) ให้บริษัทนำเที่ยวหรือตัวแทนเพื่อนำไปประชาสัมพันธ์ต่อไป

ปริญญา นาคปฐุม (Nakpathom, 2017) ได้อธิบายว่า ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ อาทิ ทะเล ภูเขา แม่น้ำ เกาะ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาทิ ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อาทิ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ โดย ณรงค์ พลธิรักษ์ และปริญญา นาคปฐุม (Pleerux & Nakpathom, 2017) กล่าวว่าจังหวัดที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ใน 4 จังหวัดที่ติดกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

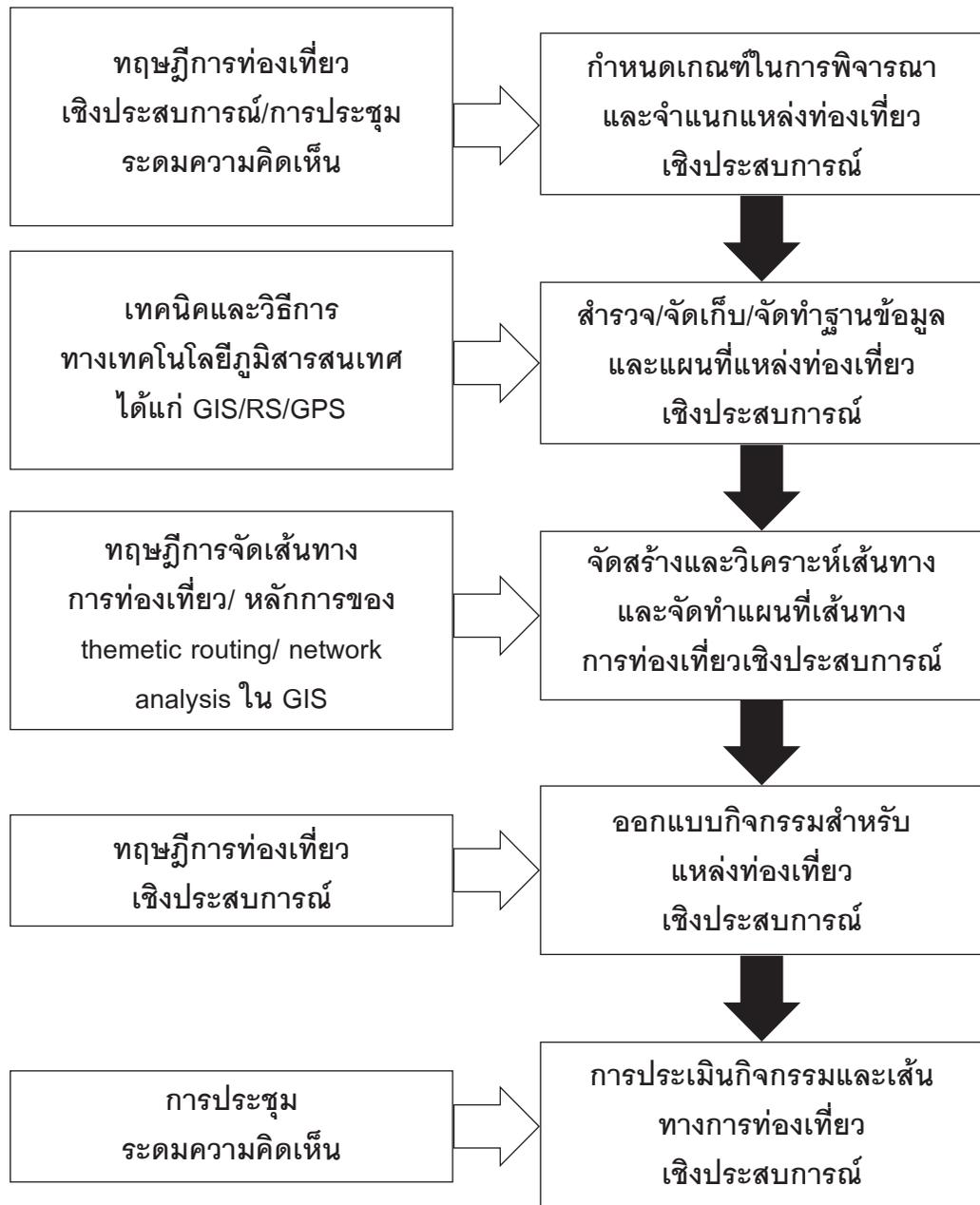
จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย โดยนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์มาสร้างคุณค่าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยใช้หลักการและแนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ร่วมกับเทคนิคทางภูมิสารสนเทศศาสตร์ ได้แก่ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) รวมถึงเทคนิคการจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial database) และการทำแผนที่ (map) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

เชิงประสบการณ์ รวมทั้งเสนอแนะตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในเขตพื้นที่ตัวเมือง และพื้นที่ภายนอกตัวเมืองในบริเวณ 4 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยผู้วิจัย สอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวเที่ยวจำนวน 32 แห่ง ด้วยแบบสัมภาษณ์ และประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่พัฒนาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อกำหนดเกณฑ์พิจารณาและจำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ระยะที่ 2 รวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นลงพื้นที่สำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลตามเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อใช้เก็บข้อมูล จัดทำฐานข้อมูล และแผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ระยะที่ 3 วิเคราะห์เส้นทาง และจัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

ระยะที่ 4 ออกแบบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ได้จากการพัฒนาเส้นทางบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

ระยะที่ 5 จัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ ชุมชน และผู้ประกอบการจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ได้จากผลการวิจัยเครื่องมือ

ณรงค์ พลีรักษ์ และ ปริญญา นาคปฐม (Pleerux & Nakpathom, 2017 ได้เสนอแบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยมีเกณฑ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน 2) ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และ 3) ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งสิ้น 61 คะแนน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สูง มีคะแนนมากกว่า 41 คะแนน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 21 - 40 คะแนน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์น้อย มีคะแนนน้อยกว่า 20 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บค่าพิกัดตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) และนำมาจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่โดยใช้เทคนิคและวิธีการทางระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ แล้วนำมาสร้างรูปแบบของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยใช้ทฤษฎีการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว รวมทั้งทำการวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (network analyst technique) ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

(GIS) เพื่อแสดงเป็นแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการบรรยายและพรรณนาโวหาร

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ทั้งสิ้น 32 แห่ง โดยตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี 5 แห่ง จังหวัดระยอง 9 แห่ง จังหวัดจันทบุรี 7 แห่ง และจังหวัดตราด 11 แห่ง มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประการณในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

ชลบุรี 5 แห่ง	ระยอง 9 แห่ง	จันทบุรี 7 แห่ง	ตราด 11 แห่ง
1. ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง	1. ศูนย์กสิกรรมสมุนไพรไทยเขาขุนอินทร์	1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว	1. ชุมชนบ้านท่าระแนะ
2. ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล	2. สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	2. ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร	2. ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง
3. หมู่บ้านช้างพิทยา	3. ชมวิว ฮอर्सไรดิ้ง คลับ	3. ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี	3. ชุมชนรักษ์คลองบางพระ
4. สวนสัตว์เปิดเขาเขียว	4. บ้านมาบเหลาซาโฮน	4. ชุมชนไร่แผ่นดิน	4. ชุมชนบ้านเป็ดใน
5. ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม	5. มหาวิทยาลัยบ้านนอกบ้านจำรุง	5. วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี	5. ชุมชนบ้านคันทนา
	6. ชุมชนปากน้ำประแส	6. ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล	6. ชุมชนบ้านแหลมเทียน
	7. ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ	7. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	7. นิเวศพิพิธภัณฑสถานบ้านช้างทุน
	8. สวนสุภัทราแลนด์		8. ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว
	9. สวนยายดา - ป่าบุญขึ้น		9. ชุมชนหาดทรายดำ
			10. ชุมชนบ้านยายม่อม
			11. ชุมชนบ้านแหลมมะขาม

2. การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ เพื่อสอบถามผู้นำในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และประชาชน ด้วยแบบสอบถาม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากนั้นประเมินตามแบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 32 แห่ง มีผลดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประการณสูง จำนวน 21 แห่ง กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประการณปานกลาง จำนวน 8 แห่ง และกลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีศักยภาพในการ

พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประการณน้อย จำนวน 2 แห่ง

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สูง กลุ่มที่ 1 จำนวน 21 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ชุมชนบ้านยายม่อม ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านแหลมมะขาม สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล นิเวศพิพิธภัณฑสถานบ้านช้างทุน ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง

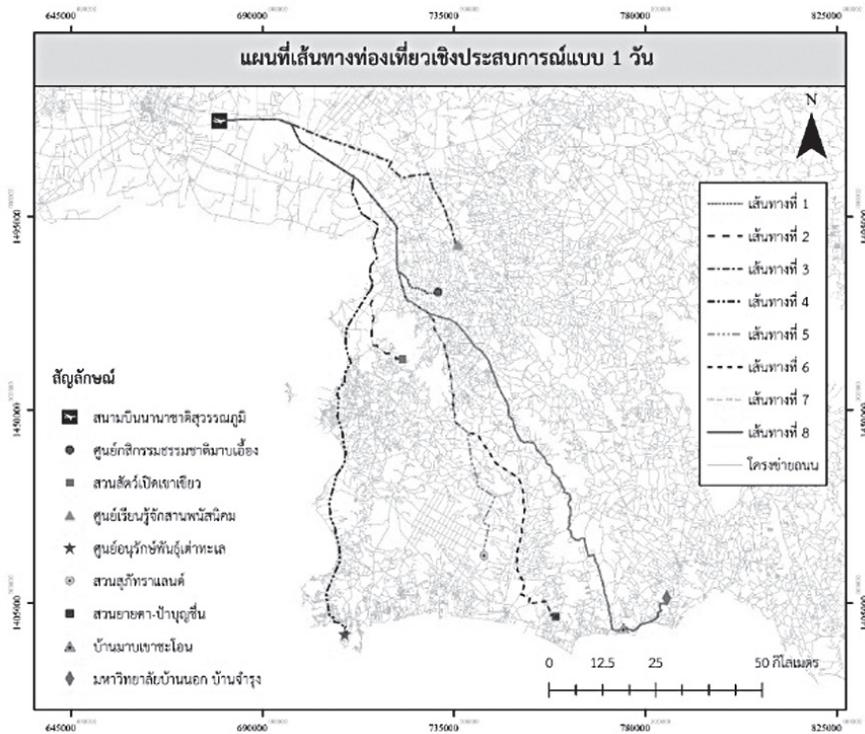
วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ชุมชนบ้านเป็ดใน ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม ชุมชนปากน้ำประแส สวนสัตว์เปิดเขาเขียว บ้านมาบเขาชะโอน สวนสุภัทราแลนด์ ชุมชนบ้านคันทนา และศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทั้ง 21 แห่งมีความน่าสนใจและมีกิจกรรมโดดเด่นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ร่วมกิจกรรมได้ โดยการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร เส้นทางคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือ การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน แบบ 2 วัน 1 คืน และแบบ 3 วัน 2 คืน โดยกำหนดเงื่อนไข คือ ทุกเส้นทางเริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติ

สุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสามารถเป็นสถานที่นัดพบ และมีสถานีขนส่งที่สามารถนำนักท่องเที่ยวเดินทางมาสู่ 4 จังหวัด ที่เป็นพื้นที่วิจัยในภาคตะวันออก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เลือกกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมานำเสนอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง โดยตัวอย่างของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มีดังนี้

1) เส้นทางแบบ 1 วัน

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ สามารถแบ่งออกเป็น 8 เส้นทาง ซึ่งครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี และระยอง มีรายละเอียดดังรูปที่ 2 และมีรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ดังนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ 1 วัน

เส้นทางที่ 1: ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตั้งอยู่ในตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี นักท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์จากการเรียนรู้กิจกรรมตามฐานต่าง ๆ ได้แก่ การทำเกษตร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

เส้นทางที่ 2: สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตั้งอยู่ในตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี นักท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์จากการเรียนรู้และศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งชมการแสดงของสัตว์นานาชนิด ที่สำคัญสามารถ

ชม สัมผัส และให้อาหารสัตว์อย่างใกล้ชิดทั้งช่วงเวลากลางวัน และกลางคืน

เส้นทางที่ 3: ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม

ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม ตั้งอยู่ที่ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม เป็นศูนย์เรียนรู้เครื่องจักสานที่ใหญ่ที่สุดในโลก นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเรียนรู้ การทำเครื่องจักสานรูปแบบต่าง ๆ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ การคัดเลือกไม้ไผ่ การจักตอก การย้อมสี การจักสาน เป็นต้น

เส้นทางที่ 4: ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล
ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ตั้งอยู่ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี นักท่องเที่ยวเข้ารับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของ

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ชมนิทรรศการเต่าทะเล เรียนรู้พฤติกรรมของเต่าทะเล และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

เส้นทางที่ 5: สวนสุภัทราแลนด์

สวนสุภัทราแลนด์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดระยอง กิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสวนผลไม้ การเก็บผลไม้ รับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ และนั่งรถรางชมสวนผลไม้

เส้นทางที่ 6: สวนยายดา-บ้านบุญขึ้น

สวนยายดา-บ้านบุญขึ้น ตั้งอยู่ที่ตำบลตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมและเรียนรู้พืชผักผลไม้ภายในสวนซึ่งจะมีป้ายบอกชื่อพันธุ์ไม้ต่าง ๆ รวมทั้งเรียนรู้กิจกรรมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำเกษตรอินทรีย์ และการเรียนรู้การแปรรูปพืชผักผลไม้ต่าง ๆ ชุมชน

เส้นทางที่ 7: บ้านมาบเหลาชะโอน

บ้านมาบเหลาชะโอน ตั้งอยู่ที่ตำบลชากพง อำเภอกแกลง จังหวัดระยอง นักท่องเที่ยว

รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การเริ่มต้นการทำเครื่องจักสานด้วยต้นกระจูด ขั้นตอนและวิธีการทำจักสาน รวมถึงการเดินทางไปชมแหล่งปลูกกระจูดในหนองน้ำกลางหมู่บ้าน

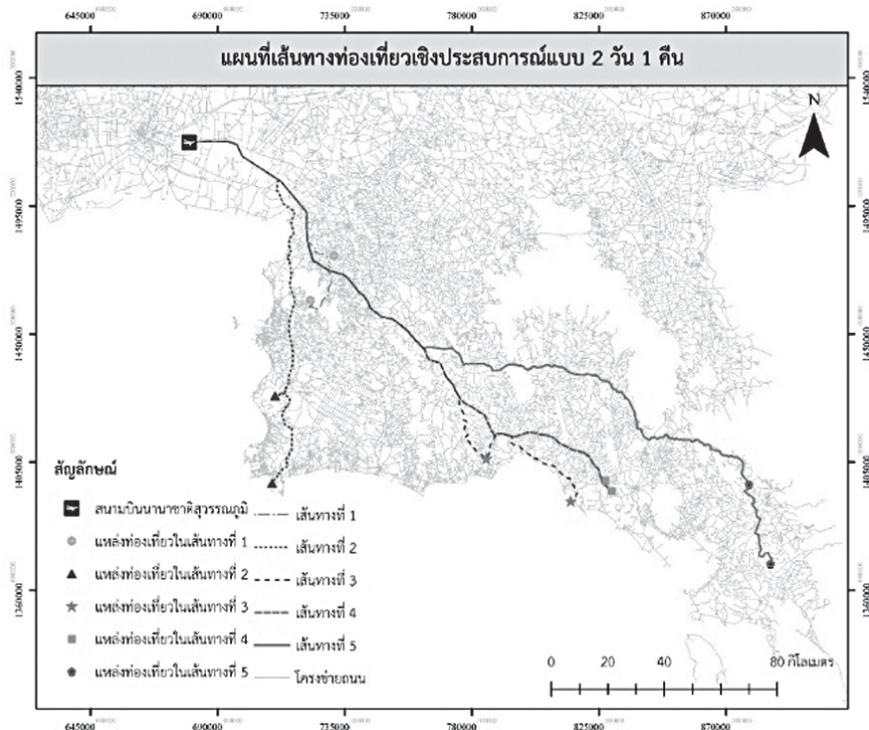
เส้นทางที่ 8: มหาวิทยาลัยบ้านนอก

บ้านจำรุง

มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ตำบลเนินสอ อำเภอกแกลง จังหวัดระยอง เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง นักท่องเที่ยวสามารถฟังการบรรยาย เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยบ้านนอก จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน ผ่านกลุ่ม ๘ ผู้เฒ่า ที่สืบทอดศิลปะแขนงต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น และการเรียนรู้ฐานกิจกรรมทั้ง 15 ฐาน

2) เส้นทางแบบ 2 วัน 1 คืน

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน สามารถจัดเป็นตัวอย่างได้ 5 เส้นทาง มีรายละเอียดดังรูปที่ 3 และมีรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ดังนี้

ภาพที่ 3 เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

เส้นทางที่ 1: ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว

เช้าวันแรก เดินทางไปศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง นักท่องเที่ยวเรียนรู้ตามฐานกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฐานคนรักขี้ป่า การพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ช่วงเย็นเดินทางมายังสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นระยะทาง 34.7 กิโลเมตร ช่วงค่ำ นักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาพฤติกรรมของสัตว์นานาชนิดภายในสวนสัตว์ยามค่ำคืน และเข้าที่พักภายในสวนสัตว์เปิดเขาเขียว

เช้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ต่างๆ ในช่วงกลางวัน

พร้อมทั้งชมการแสดงของสัตว์นานาชนิด รวมทั้งสัมผัส และให้อาหารสัตว์อย่างใกล้ชิด

เส้นทางที่ 2: หมู่บ้านช้างพัทยา-ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

เช้าวันแรก เดินทางไปยังหมู่บ้านช้างพัทยา นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับช้าง วงจรชีวิตของช้าง รวมถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและช้าง นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้วิธีการฝึกช้าง ทดลองการควบคุมช้างสัมผัสประสบการณ์การอาบน้ำให้ช้าง และการนั่งช้างชมหมู่บ้าน ช่วงเย็นออกเดินทางจากหมู่บ้านช้างพัทยา ไปยังศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ระยะทาง 42 กิโลเมตร เพื่อเข้าพัก ณ หมู่บ้านชาวประมงแสงสาร

เช้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวที่มารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับดวงจรชีวิตเต่าทะเลและชมนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเล จากนั้นเดินเที่ยวชมและศึกษาพฤติกรรมเต่าตามช่วงอายุต่าง ๆ ช่วงบ่ายเป็นกิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การปลูกป่าชายเลน และทำความสะอาดชายหาด เป็นต้น

เส้นทางที่ 3: มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เช้าวันแรก เดินทางมาถึงบ้านจำรุง รับฟังการบรรยายความเป็นมา จากนั้นเรียนรู้กิจกรรมการบริหารจัดการธนาคารต้นไม้และวิถีไม้สามอย่าง ช่วงบ่ายเรียนรู้การแปรรูปผลผลิตรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการทำเกษตรพื้นบ้าน ช่วงเย็นเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ที่มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง

เช้าวันที่สอง เดินทางไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ระยะทาง 54.5 กิโลเมตร รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และเรียนรู้การเลี้ยงกุ้งทะเลในระบบปิด ช่วงบ่ายฟังการบรรยายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลน และปล่อยสัตว์ทะเลนานาชนิด

เส้นทางที่ 4: วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี-ศูนย์กิจกรรมตำบลไผ่

เช้าวันแรก เดินทางถึงวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี นักท่องเที่ยวจะได้ชมสวนผลไม้ พร้อมกับชิมผลไม้ตามฤดูกาล จากนั้นเรียนรู้การทำอู๋มิ่งค์

เก็บน้ำใต้ดินด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน ชมต้นมังคุดโบราณ และทุเรียนร้อยปี จากนั้นชมการสาธิตและทดลองการตัดดอกกระท่อมตัวผู้ ช่วงเย็นเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี

เช้าวันที่สอง เดินทางไปศูนย์กิจกรรมตำบลไผ่ ระยะทาง 6.5 กิโลเมตร ฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชน จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิถีการเพาะพันธุ์ต้นไม้ การเพาะเห็ดคอนโด และศึกษาสวนปาล์มเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

เส้นทางที่ 5: นิเวศพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ช้าง-แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้ง

เช้าวันแรก เดินทางไปยังนิเวศพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ช้าง รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับชุมชน จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมวิถีชีวิตของคนในชุมชนและบ้านเรือนด้วยการนั่งรถซาเล้งเจอร์ และเพิ่มประสบการณ์แปลกใหม่ด้วยการทำสปาสมุนไพร ช่วงบ่ายนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสประสบการณ์การร่อนพลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งเป็นการประยุกต์อาชีพของคนในชุมชนสมัยก่อน ช่วงเย็นออกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแร้งซึ่งอยู่ห่างจากบ้านช้างเป็นระยะทาง 42.7 กิโลเมตร เมื่อถึงบ้านห้วยแร้งนักท่องเที่ยวจะเข้าพักแบบโฮมสเตย์ที่บ้านห้วยแร้ง และช่วงค่ำนักท่องเที่ยวจะได้นั่งเรือชมหิ่งห้อย

เช้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ การเรียนการทำข้าวห่อกาบหมาก และการทำน้ำมันมะพร้าวกลิ่นเย็น

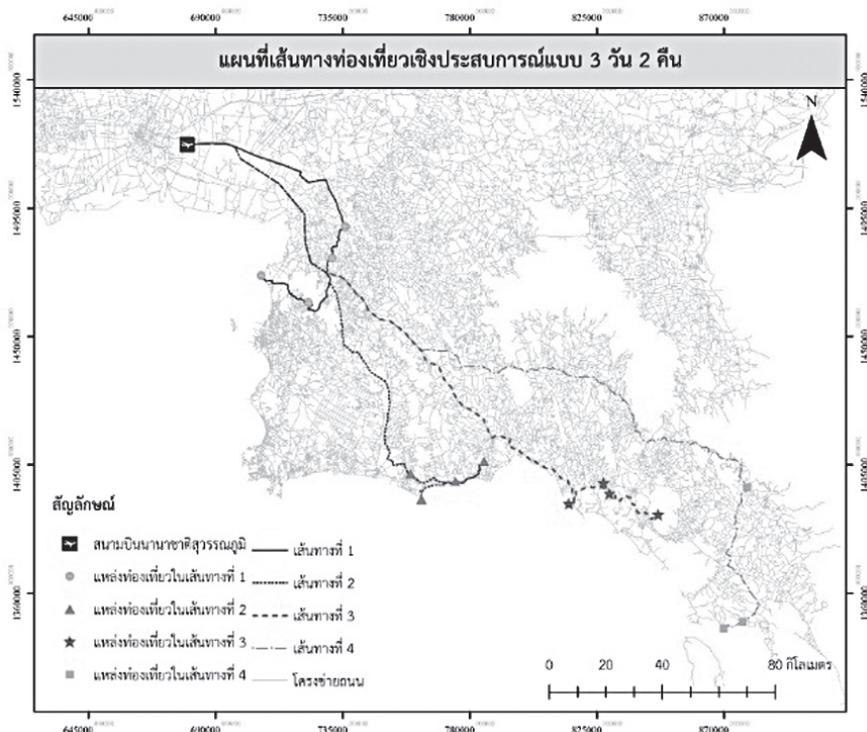
ช่วงบ่ายจะได้ลองเรือชมวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลอง และตามรอยต้นครุฑ

3) เส้นทางแบบ 3 วัน 2 คืน

เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน สามารถจัดเป็นเส้นทางตัวอย่างได้ 4 เส้นทาง มีรายละเอียดดังรูปที่ 4 ผู้วิจัยได้จัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ที่มีกิจกรรมโดดเด่นและดึงดูดนักท่องเที่ยว มาพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล อุทยานแห่งชาติภูเขา และน้ำตก ให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดรูปแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

เส้นทางที่ 1: ศูนย์เรียนรู้จักสาน พันธ์สนิคม-ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง-สวนสัตว์เปิดเขาเขียว-บางแสน

เช้าวันแรก เดินทางถึงศูนย์เรียนรู้จักสาน พันธ์สนิคม นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กระบวนการทำเครื่องจักสาน และลงมือทำเครื่องจักสาน จากนั้นช่วงบ่ายเดินทางไปยังศูนย์กสิกรรม ธรรมชาติมาบเอื้อง ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์เรียนรู้จักสานพันธ์สนิคมเป็นระยะทาง 19 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ฯ จากนั้นเดินเที่ยวชมสถานที่ และศึกษาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่อยู่ในภายในศูนย์ฯ โดยในวันแรกพักค้างคืนภายในศูนย์ฯ

ภาพที่ 4 เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน

เข้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมฐานต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนรู้การดูแลบำรุงรักษาดินเพื่อการเกษตร และการพัฒนาภูมิคุ้มกันระบบเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนั้นในช่วงบ่ายเดินทางไปยังสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ห่างจากศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบฉี่อง เป็นระยะทาง 37.4 กิโลเมตร เมื่อถึงสวนสัตว์เปิดเขาเขียว นักท่องเที่ยวจะได้เที่ยวชมและศึกษาพฤติกรรมสัตว์นานาชนิด ช่วงเย็นเข้าที่พักที่อยู่ภายในสวนสัตว์แห่งนี้ และในตอนค่ำนักท่องเที่ยวจะได้ชมไนท์ซาฟารี (หรืออาจไปพักผ่อนชมนายทะเลบางแสน ซึ่งมีระยะทางห่างจากสวนสัตว์เปิดเขาเขียว 25 กิโลเมตร

เข้าวันที่สาม นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อน สัมผัสบรรยากาศ และทำกิจกรรมทางทะเล ณ ชายทะเลบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

เส้นทางที่ 2: สวนยายดา-ป่าบุญขึ้น-บ้านมาบเหลาชะโอน-มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง-อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

เข้าวันแรก เดินทางถึงสวนยายดา-ป่าบุญขึ้น เข้าชมสวนผลไม้ และเรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปพืชผักผลไม้ที่มาจากภายในสวน ได้แก่ การทำน้ำเสาวรส การทำผลไม้อบแห้ง ช่วงบ่ายเดินทางไปยังบ้านมาบเหลาชะโอน ซึ่งอยู่ห่างจากสวนยายดา-ป่าบุญขึ้น เป็นระยะทาง 21.9 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้กระบวนการทำจักสานจากต้นกระจูด ตั้งแต่การปลูก เก็บ ย้อม ตาก และการจักสาน ช่วงเย็นเดินทางเข้าที่พัก ณ โฮมสเตย์มหาวิทยาลัย

บ้านนอก บ้านจำรุง ซึ่งมีระยะทาง 23 กิโลเมตร เข้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การบริหารจัดการธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการตลาดสีเขียว กลไกการผลิตเกษตรอินทรีย์ และเดินทางไปพักผ่อนทะเลบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

เข้าวันที่สาม นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนบริเวณชายหาด ทำกิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ เพื่อสัมผัสประสบการณ์อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

เส้นทางที่ 3: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-ศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี - อุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว

เข้าวันแรก เดินทางมาถึงศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ นักท่องเที่ยวรับฟังการบรรยายและศึกษาเรียนรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งเดินศึกษาธรรมชาติที่ทางศูนย์จัดทำขึ้นมีระยะทาง 1.6 กิโลเมตร ช่วงเย็นเข้าที่พักบริเวณ ณ โรงแรมริสอร์ท บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เข้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังศูนย์กิจกรรมข้าปลาไหล ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นระยะทาง 61.2 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทำไข่เค็มสมุนไพร เพาะเห็ดโคนโต และศึกษาสวนปาล์มเขาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงบ่ายออกเดินทางไปวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว

เชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ห่างจากศูนย์กสิกรรมฆ่าปลาไหล เป็นระยะทาง 5.5 กิโลเมตร ชมต้นมังคุดโบราณ ต้นทุเรียนร้อยปี เก็บผลไม้สดจากต้นรับประทาน พร้อมทั้งเรียนรู้การแปรรูปผลไม้ จากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทำอุโมงค์เก็บน้ำใต้ดินจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวเขาบายศรี และเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนเขาบายศรีเดินทางไปยังวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี หรือเดินทางต่อเพื่อไปพัก ณ บริเวณอุทยานแห่งชาติ น้ำตกพริ้ว

เข้าวันที่สาม พักผ่อน เดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ พร้อมทั้งเล่นน้ำตก และให้อาหารปลาพลวง ซึ่งเป็นปลาท้องถิ่นอาศัยอยู่ในน้ำตกพริ้วเท่านั้น

เส้นทางที่ 4: นิเวศพิพิธภัณฑสถานของบ้านช้างทูน-ชุมชนรักษ์คลองบางพระ-ชุมชนบ้านน้ำเขียว-ชุมชนบ้านยายม่อม

เข้าวันแรก เดินทางถึงนิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน นักท่องเที่ยวจะได้รับฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของชุมชนโบราณแห่งนี้ หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์จากการนั่งรถซาเล้งเจอรเที่ยวชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน ช่วงบ่ายนักท่องเที่ยวจะได้ทดลองการร่อนพลอยแบบโบราณดั้งเดิม และเพิ่มประสบการณ์แปลกใหม่ด้วยการทำสปาสมุนไพร ช่วงเย็นเดินทางไปยังชุมชนรักษ์คลองบางพระ เพื่อเข้าพักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งอยู่ห่างจากนิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน เป็นระยะทาง 52.1 กิโลเมตร เวลาค่านักท่องเที่ยวสามารถล่องเรือชมหิ่งห้อย

เข้าวันที่สอง นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมบ้านเรือนริมฝั่งคลองที่มีสถาปัตยกรรมแบบโบราณ จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังชุมชนบ้านน้ำเขียว เป็นระยะทาง 10.4 กิโลเมตร เข้ารับฟังการบรรยายถึงประวัติของชุมชนที่ผสมผสานความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งจีน ไทยพุทธ และไทยมุสลิม ช่วงบ่ายล่องเรือชมชุมชนชาวประมง และบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมปากแม่น้ำ รวมถึงการงมหอยปากเบ็ด ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถนำกลับมาทำเป็นอาหารเย็นได้ ช่วงเย็นเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ ณ ชุมชนบ้านยายม่อม

เข้าวันที่สาม เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนชาวมุสลิม เรียนรู้กรรมวิธีการแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ การทำปลาโคกแดดเดียว และก้างปลาโคกทอด ซึ่งสามารถซื้อกลับไปเป็นของฝากได้ รวมทั้งสัมผัสประสบการณ์ใหม่จากการทำสปาทะเลหน้าเตียง

อภิปรายผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 32 แห่ง จังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดตราด ซึ่งพบทั้งหมด 11 แห่ง ประกอบด้วยชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านท่าระแนะ ชุมชนบ้านเบ็ดใน ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแฉ่ง ชุมชนบ้านคันทนา ชุมชนบ้านแหลมเทียน นิเวศพิพิธภัณฑสถานของ บ้านช้างทูน ชุมชนบ้านน้ำเขียว ชุมชนบ้านยายม่อม และชุมชนบ้านแหลมมะขาม

รองลงมา คือ จังหวัดระยอง มี 9 แห่ง ได้แก่ สอนยายดา-ป่าบุญขึ้น สอนสมุนไพรมะเด็จ พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชมวิวิ สอรัสไร่ตั้ง คลับ บ้านมาบเหลาชะโอน มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ชุมชนปากน้ำประแส ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริจังหวัดระยอง สอนสุภัทราแลนด์ และศูนย์กสิกรรมสมุนไพรรักษาอินทรี ในขณะที่จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านการทอเสื่อจันทบูร หมู่บ้านเสม็ดงาม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีชุมชนไร่แผ่นดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ส่วนจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์น้อยที่สุดคือ จังหวัดชลบุรีซึ่งพบ 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ศูนย์การเรียนรู้เครื่องจักสานพนัสนิคม สวนสัตว์เปิดเขาเขียว และหมู่บ้านช้างพิทยา

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถประเมินด้วย “แบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์” โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่มีศักยภาพสูง กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง และกลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ โดยผู้วิจัยนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สูง (กลุ่มที่ 1) จำนวน 21 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้านจำรุง ชุมชนบ้านน้ำเขียว ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ชุมชนบ้านยายม่อม ชุมชนรักษ์คลองบางพระ ชุมชนหาดทรายดำ ชุมชนบ้านแหลมมะขาม สอนยายดา-ป่าบุญขึ้น ศูนย์กสิกรรมข้าปลาไหล นิเวศพิพิธภัณฑสถานบ้านช้างทูน ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลห้วยแครง วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนรักษ์เขาบายศรี ชุมชนบ้านเป็ดใน ศูนย์เรียนรู้จักสานพนัสนิคม ชุมชนปากน้ำประแส สวนสัตว์เปิดเขาเขียว บ้านมาบเหลาชะโอน สอนสุภัทราแลนด์ ชุมชนบ้านคันทนา และศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล มาพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ตามลำดับผลคะแนนจากแบบประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน จำนวน 8 เส้นทาง แบบ 2 วัน 1 คืน จำนวน 5 เส้นทาง และแบบ 3 วัน 2 คืน จำนวน 4 เส้นทาง โดยทุกเส้นทางกำหนดให้เริ่มต้นจากสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นครอบครัว กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งรวมถึงคณะครูจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน โดยนักท่องเที่ยว

จะใช้เวลาเพื่อเข้าร่วมกับกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เกิดเป็นความประทับใจ และถ่ายทอดความประทับใจนั้นไปยังบุคคลอื่น โดยเส้นทางการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นจากงานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับนักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง หรือบริษัทนำเที่ยวสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้า อย่างไรก็ตามเส้นทางการท่องเที่ยวทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดแนวคิดในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถปรับให้สอดคล้องความต้องการ ระยะเวลา และช่วงเวลาการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ไว้ในแผนแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย
2. ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมการบริหาร และการจัดการ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทยให้มีมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติม

1. ควรศึกษาการออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทยที่กำหนดไว้
2. ควรจัดทำผังบริเวณ และแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกตามเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม และเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ รวมทั้งขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิเจ้าหน้าที่งานวิจัย และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูล คำแนะนำ และคำชี้แนะต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

REFERENCES

- Chuaybamrung, T. (2014). Reforming tourism guidelines in Thailand. *TAT TOURISM JOURNAL*, 3(4), 54-59. (in Thai)
- Cittangwattana, B. (2000). *Tourism industry management*. Chiang Mai: Faculty of Humanity, Chiang Mai University. (in Thai)
- Karwacki, J. (2011). Haven't been there, done that: how experiential tourism is transforming the travel experiences. Caribbean Sustainable Tourism Conference 2011. Retrieved August 10, 2015, from <http://www.onecaribbean.org/content/files/Experiential%20TravelCarib%20ST%20Conf%20FINAL.pdf>
- Nakpathom, P. (2017). *Principle of tour guiding*. Chonburi: Burapha University International College.
- Nindum, S. et al. (2017). The development of ethnic travelling routes in Chiang Rai Province. *Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)*, 12(1), 26-37. (in Thai)
- Wisutthiluck, S. et al., (2013). *Creative tourism*. Bangkok: Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (in Thai)
- Songserm, N. (n.d.). *Creative tourism*. Bangkok: Bangkok University. (in Thai)
- Pleerux, N. & Nakpathom, P. (2017). Full report: a study of opportunity for experience tourism development in eastern coastal areas in Thailand. Chon Buri: Burapha University. (in Thai)
-